

ЗМІСТ

- 1. Вступ –**
- 2. Навчально-тематичний план вивчення дисципліни „Основи психології” для підготовки бакалаврів з напрямку „Педагогічна освіта” –**
- 3. Зміст дисципліни по темах –**
- 4. Теми та плани семінарських, практичних і лабораторних занять –**
- 5. Завдання для самостійної роботи студентів –**
- 6. Питання для підготовки до іспиту –**
- 7. Література –**

„ОСНОВИ ПСИХОЛОГІЇ”

ВСТУП

Навчальна програма з даної дисципліни спрямована на формування у студентів основ психологічних знань та навичок їх застосування при вирішенні завдань практичної діяльності. В методичних рекомендаціях виокремлені структурні блоки теоретичного матеріалу у відповідності до вивчення за модулями курсу „Основи психології” згідно із кредитно-модульною системою організації навчального процесу, що сприятиме кращому формуванню у студентів поглибленого розуміння логічного змісту курсу. Концептуальною основою вивчення дисципліни є спрямованість процесу навчання не лише на засвоєння знань, але й на розвиток пізнавальних сил і творчих здібностей студентів.

Курс охоплює і висвітлює основні розділи психології, забезпечує доступність навчального матеріалу. Провідні поняття: психіка, психічні процеси, стани, властивості, нервова система, особистість, група, колектив, розвиток, формування, соціалізація, діяльність, виховання та ін.

Міжпредметні зв'язки. Для вивчення даного курсу необхідні знання основ таких дисциплін, як анатомія, біологія, суспільствознавство, частково фізика, хімія, математика.

В основу побудови змісту курсу з психології покладені такі завдання: дати основи знань про психіку, психічні процеси, стани, властивості, їх зв'язок з поведінкою людини; про методи вивчення психіки; методи впливу на поведінку людини; показати роль психологічних знань у вивченні особистості, можливості використання цих знань у педагогічній діяльності для цілеспрямованого впливу на формування особистості; формувати науковий світогляд студентів, розкриваючи суть психіки як вищої форми розвитку матерії, результату роботи мозку, що полягає у відображенні об'єктивної дійсності.

Основна мета: ознайомити студентів з предметом психології, її галузями; принципами і методами психологічного дослідження; розкрити значення психологічної науки у професійній діяльності вчителя; сформувані у студентів уявлення про психічну діяльність; розкрити суть рефлексивної природи психіки; закономірностей вищої нервової діяльності; поглибити знання про людину і її соціальну сутність, фактори розвитку особистості; ознайомити студентів з видами груп, показати різницю між групою і колективом; розкрити суть спілкування як особливого виду діяльності; фактори, які впливають на успіх спілкування; роль спілкування у педагогічній діяльності; ознайомити студентів з психічними процесами (відчуття, сприймання, пам'ять, мислення, уява, увага і т. д.), психічними станами (афект, стрес, фрустрація, настрій, пристрасть), психологічними властивостями (темперамент, характер, здібності); показати їх зв'язок з поведінкою людини; поглибити знання про вікові особливості; показати необхідність врахування вікових та індивідуальних властивостей у професійній педагогічній діяльності.

В результаті вивчення курсу студенти повинні знати:

- етапи становлення психології як науки; її основні галузі; методи (спостереження, анкетування, експеримент, бесіда, тестування та ін.);
- будову мозку, типи нервової діяльності, її закономірності, першу і другу сигнальні системи, види рефлексів;
- суть понять „людина”, „індивід”, „особистість”; фактори розвитку особистості, структуру особистості, спрямованість особистості; види груп; різницю між групою і колективом; соціометрію як метод вивчення міжособистісних взаємовідносин;
- психічні процеси (відчуття, сприймання, пам'ять, мислення, уява, увага); їх властивості, закономірності, види;
- особливості емоційно-вольової сфери; різницю між „емоціями” і „почуттями”, види емоційних станів (афекти, стрес, фрустрація, настрої, пристрасть); види почуттів (моральні, інтелектуальні, естетичні); вольові якості;
- психологічні властивості (темперамент, характер, здібності); типи темпераменту, характеру, акцентуації характеру; види здібностей, їх формування;
- індивідуальні та вікові властивості особистості (в тому числі „пограничні стани”), які повинні враховуватися у педагогічній діяльності.

Студенти повинні вміти:

Проводити спостереження (короткочасне, вибіркове, пряме, опосередковане); аналізувати, узагальнювати результати спостереження; робити відповідні записи; застосовувати найпростіші тестові методики; проводити бесіду.

Визначати типи нервової системи; пояснювати поведінку людини, застосовувати рефлексорну теорію Павлова, вчення про першу і другу сигнальні системи.

Визначити спрямованість особистості; проводити діагностику відхилень у формуванні особистості; визначати статус особистості в колективі; характер міжособистісних взаємовідносин у класі, групі.

Виявляти тип сприймання, індивідуальні особливості відчуттів, обсяг пам'яті, об'єм уваги, стійкість уваги, властивості мислення, уяви. Визначати емоційні стани людини залежно від їх зовнішніх проявів. Визначати тип темпераменту, властивості характеру; загальні і спеціальні здібності.

Враховувати індивідуальні і вікові особливості особистості при організації необхідних виховних впливів.

Навчально-тематичний план курсу „Основи психології” для підготовки бакалаврів з напрямку „Педагогічна освіта”.

№ П/П	НАЗВА ТЕМИ	КІЛЬКІСТЬ ГОДИН	
----------	------------	-----------------	--

Модуль I

„Загальні основи психології”

1.	Психологія: становлення, сучасний стан.	2	2
2.	Методологія психології.	2	2
3.	Природничо-наукові основи психології	2	2

Модуль II

„Загальна психологія особистості”

4.	Психологія особистості.	2	2
5.	Діяльність.	2	
6.	Спілкування.	2	2
7.	Психологія міжособистісних відносин.	2	2

Модуль III

„Індивідуально-типологічні особливості особистості”

8.	Темперамент.	2	
9.	Характер.	2	2
10.	Здібності.	2	2

Модуль IV

„Психічні процеси в структурі особистості”

11.	Загальна характеристика пізнавальних психічних процесів.		
	Відчуття і сприймання.	4	2
12.	Пам'ять.	2	2
13.	Мислення і мовлення.	2	2
14.	Уява.	2	2
15.	Увага.	2	2
16.	Емоційно-вольова сфера особистості.	2	2

34

Зміст дисципліни по темах
Модуль I
Загальні основи психології

Тема 1. Психологія: становлення, сучасний стан.

Поняття про психологію як науку. Предмет та завдання психології. З історії психологічних знань. Критичний аналіз основних напрямків в психології щодо питання дослідження її предмету. Система галузей психології. Зв'язок психології з іншими науками.

Тема 2. Методологія психології.

Поняття методології. Методологічні принципи в психології. Проблема методу психологічного дослідження. Традиційні психологічні методи, їх характеристика. Психологічний експеримент, його види. Спостереження. Допоміжні методи психологічного дослідження. Анкетування, його види. Тестування. Бесіда. Інтерв'ю. Метод аналізу продуктів діяльності. Соціометрія. Етапи психологічного дослідження.

Тема 3. Природничо-наукові основи психології.

Психіка і мозок: принципи і загальні механізми зв'язку. Рефлекторна природа психіки людини. Матеріалістичне та ідеалістичне розуміння сутності та походження психіки. Структура психіки. Оцінка проблеми генотипічного, біологічного і соціального в детермінації психічного та поведінкового розвитку людини. Природа людської свідомості. Психологічна характеристика свідомості людини. Поняття рефлексії. Свідоме та безсвідоме.

Модуль II

**Психологія особистості. Особистість в діяльності і спілкуванні.
Психологія міжособистісних взаємовідносин.**

Тема 4. Психологія особистості.

Поняття про особистість. Психологічна структура особистості. Історія досліджень особистості. Сучасні теорії особистості. Активність і спрямованість особистості. Формування і розвиток особистості. Вікові етапи розвитку особистості. Соціалізація особистості. Самосвідомість особистості.

Тема 5. Діяльність.

Поняття про діяльність. Структура діяльності. Потреби як джерело активності. Мотивація діяльності. Основні види діяльності і їх розвиток. Педагогічна діяльність, її особливості.

Тема 6. Спілкування особистості.

Поняття про спілкування. Спілкування як обмін інформацією. Спілкування як міжособистісна взаємодія. Спілкування як сприймання людьми одне одного. Бар'єри спілкування. Різновиди спілкування. Засоби спілкування. Функції спілкування.

Тема 7. Психологія міжособистісних взаємовідносин.

Поняття про групи та колектив. Основні психологічні характеристики колективу. Соціально-психологічний клімат. Групова сумісність. Формування особистості в колективі. Міжособистісні стосунки в групах та колективах, методи їх виявлення та можливості зміни статусу особистості в колективі.

Модуль III

Індивідуально-типологічні особливості особистості

Тема 8. Темперамент.

Історія уявлень про темперамент. Фізіологічна основа темпераменту. Психологічна характеристика типів темпераменту. Роль темпераменту в діяльності і поведінці людини. Темперамент і проблеми виховання.

Тема 9. Характер.

Поняття про характер. Фізіологічні основи характеру. Структура характеру. Акцентуація характеру.

Тема 10. Здібності.

Поняття про здібності. Види здібностей, структура та рівні розвитку. Задатки та здібності. Діагностика та розвиток здібностей.

Модуль IV

Психічні процеси в структурі особистості

Тема 11. Відчуття і сприймання.

Фізіологічні основи відчуттів і сприймань. Види відчуттів. Властивості і закономірності відчуттів. Види і типи сприймання. Властивості сприймання. Індивідуальні особливості відчуттів і сприймання. Розвиток відчуттів і сприймання.

Тема 12. Пам'ять.

Поняття про пам'ять. Уявлення пам'яті. Фізіологічні основи пам'яті. Процеси пам'яті. Умови ефективного запам'ятовування. Види пам'яті. Розвиток і виховання пам'яті.

Тема 13. Мислення і мовлення.

Мислення і мовлення, їх фізіологічні основи. Види мислення. Мислительні дії та операції. Форми мислення. Індивідуальні особливості мислення. Мова і мовлення. Види мовлення. Функції мовлення. Культура мовлення. Поняття інтелекту.

Тема 14. Уява.

Уява та її фізіологічні основи. Види уяви. Прийоми створення образів уяви. Розвиток і виховання уяви.

Тема 15. Емоційно-вольова сфера особистості.

Почуття та емоції. Їх фізіологічна основа. Види емоційних станів, їх характеристика. Види почуттів. Розвиток і виховання почуттів.

Тема 16. Воля.

Воля і її фізіологічна основа. Вольові якості особистості та їх виховання.

Тема 17. Увага

Поняття про увагу. Її фізіологічна основа. Властивості уваги. Види і форми уваги.

Теми та плани семінарських, практичних і лабораторних занять.
ЗАНЯТТЯ № 1

Тема. Психологія як наука.

Мета. Ознайомитися з проблемою предмету сучасної психології, з'ясувати місце психології у системі наук про людину, засвоїти сутність методологічних принципів психології та методів її дослідження.

П Л А Н

1. Психологія як наука про загальні закономірності виникнення, розвитку і функціонування психіки. Проблема предмету психології.
2. Місце психології у системі наук про людину.
3. Методологічні принципи психології. Втілення принципів у методах психологічного дослідження.
4. Основні (експеримент, спостереження) та допоміжні (анкетування, тестування, бесіда тощо) методи психологічного дослідження. Умови адекватного використання методів дослідження.

ЛІТЕРАТУРА

1. М'ясоїд П.А. Загальна психологія.- К.: Вища школа, 1998.- С.59-83
2. Психологія /За ред.Ю.Л.Трофімова. – К., 1999.
3. Бондарчук Е.И., Бондарчук Л.И. Основы психологи и педагогика.-К., 1999.- С.5-17.
4. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологи: В 2 т.-М., Педагогика. 1989.-т.1.- С.14-61.

ДОСЛІДНИЦЬКА ЧАСТИНА ЗАНЯТТЯ

- ілюстрація методів психологічних досліджень.

ТЕМИ ДЛЯ СРС

1. Основні етапи становлення та розвитку психології.
2. Розвиток психології на Україні та близькому зарубіжжі.
3. Значення психологічних знань для педагогічної теорії та практики.
4. Характеристика методу експертних оцінок у загальній психології.
5. Моделювання як метод психологічного дослідження та його види.
6. Особливості застосування методу самоспостереження та самозвіту.

ЗАНЯТТЯ № 2

Тема. Психологія особистості та соціальних груп.

Мета. Розкрити сутність поняття особистість, її структура, активність і спрямованість особистості. Засвоїти основні поняття психології соціальних груп та розкрити сутність соціально-психологічних явищ у малих групах .

П Л А Н

1. Поняття про особистість. Психологічна структура особистості.
2. Активність і спрямованість особистості.
3. Вікові етапи розвитку особистості. Самосвідомість особистості.
4. Поняття про групи та колектив. Основні психологічні характеристики колективу.

ЛІТЕРАТУРА

1. М'ясоїд П.А. Загальна психологія.- К.: Вища школа, 1998.- С.59-83
2. Психологія /За ред.Ю.Л.Трофімова. – К., 1999.
3. Бондарчук Е.И., Бондарчук Л.И. Основы психологи и педагогики.-К., 1999.- С.5-17.
4. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологи: В 2 т.-М., Педагогика. 1989.-т.1.- С.14-61.

ДОСЛІДНИЦЬКА ЧАСТИНА ЗАНЯТТЯ

- дослідження психологічного клімату в групі.
- вивчення неформальної структури групи.

ТЕМИ ДЛЯ СРС

1. Психологічні механізми соціалізації особистості.
2. Принципи класифікації конфліктних ситуацій.
3. Шляхи вирішення конфліктних ситуацій.
4. Психологічні механізми сприймання людьми один одного.

ЗАНЯТТЯ № 3

Тема. Психологія особистості. Особистість у діяльності і спілкуванні.

Мета. Розкрити психологічну структуру діяльності й будову спілкування, ознайомитися з способами впливу в процесі спілкування

П Л А Н

1. Основні види діяльності і їх розвиток.
2. Педагогічна діяльність, її особливості.
3. Спілкування як між особистісна взаємодія.
4. Бар'єри спілкування

ЛІТЕРАТУРА

1. М'ясоїд П.А. Загальна психологія. – К.: Вища школа, 1998.
2. Психологія / За ред. Ю.Л. Трофімова. – К., 1999.
3. Максименко С.Д., Соловієнко В.О. Загальна психологія. – К., 2000.
4. Загальна психологія / За заг.ред. С.Д. Максименка. – К., 2000.
5. Культура спілкування / За заг.ред. П.М. Щербаня. – Політиздат, 1990.
6. Обзоров Н.Н. Психология работы с людьми. – К.: Політиздат, 1990.
7. Семиченко В.А., Заслуженюк В.С. Психологія та педагогіка сімейного спілкування. – К.: Веселка, 1998.

ДОСЛІДНИЦЬКА ЧАСТИНА ЗАНЯТТЯ

- елементи тренінгу по спілкуванню.

ТЕМИ ДЛЯ СРС:

1. Характерні риси гри як одного з видів діяльності.
2. Характерні риси навчання як виду діяльності.
3. Основні підходи до класифікації мотивів діяльності.
4. Специфіка гносеологічного, семантичного, лінгвістичного, психологічного аспектів, проблеми мови і мовлення.
5. Особистісне спілкування вчителя і учнів як один із аспектів педагогічної майстерності.
6. Шляхи формування успішного педагогічного спілкування.

ЗАНЯТТЯ № 4

Тема .Сенсорно-перцептивна діяльність людини.

Мета. Ознайомитися з пізнавальними психічними процесами відчуття і сприймання, їх фізіологічною основою, видами та властивостями.

П Л А Н

1. Поняття про відчуття і сприймання .
2. Спільне та відмінне у сприйманнях та відчуттях, їх значення у житті людини.
3. Класифікація та види відчуттів і сприймань.
4. Загальні закономірності та властивості відчуттів.
5. Загальні властивості та індивідуальні особливості сприймань.
6. Особливості сенсорних та перцептивних здібностей людини.

ЛІТЕРАТУРА

1. М'ясоїд П.А. Загальна психологія.- К.: Вища школа, 1998.- С.59-83
2. Психологія /За ред.Ю.Л.Трофімова. – К., 1999.
3. Бондарчук Е.И., Бондарчук Л.И. Основы психологи и педагогіки.-К., 1999.- С.5-17.
4. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологи: В 2 т.-М., Педагогика. 1989.-т.1.- С.14-61.

ДОСЛІДНИЦЬКА ЧАСТИНА ЗАНЯТТЯ

- „Люзії Поттендорфи (перетину)”; „Люзія Дануто” (залізничного полотна); „Люзія Мюллера-Луера” (стріли).

ТЕМИ ДЛЯ СРС

1. Особливості професійної спостережливості вчителя.
2. Розвиток сенсорної культури особистості.

ЗАНЯТТЯ № 5

Тема . Мислення.

Мета. Розкрити сутність психічного відображення на рівні абстрактного пізнання дійсності. Ознайомитися з поняттям про мислення, його зв'язок з чуттєвим пізнанням та мовленням людини. Вивчити мислительні операції та форми мислення, його різновиди та індивідуальні відмінності у мисленні людини.

ПЛАН

1. Поняття про мислення як вищу форму пізнавальної діяльності.
2. Основні теорії мислення.
3. Характеристика мислительних процесів та операцій.
4. Види мислення, їх особливості та характер взаємодії.
5. Індивідуальні особливості мислення.

ЛІТЕРАТУРА

1. М'ясоїд П.А. Загальна психологія.- К.: Вища школа, 1998.- С.59-83
2. Психологія /За ред.Ю.Л.Трофімова. – К., 1999.
3. Бондарчук Е.И., Бондарчук Л.И. Основы психологи и педагогіки.-К., 1999.- С.5-17.
4. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологи: В 2 т.-М., Педагогика. 1989.-т.1.- С.14-61.

ДОСЛІДНИЦЬКА ЧАСТИНА

- „Закономірності числового ряду” – дослідження логічного аспекту мислення;
- „Прості аналогії”, „Складні аналогії” – визначення логічних зв'язків між поняттями;
- „Виключення зайвого”, „Виділення істотних ознак” – дослідження здатності до узагальнення і абстрагування, вміння виділяти істотні ознаки.
- „Заповнення пропущених у тексті слів” (Методика Еббінгаузи) – виявлення рівня розвитку мови, продуктивності асоціацій, процесів розуміння.

ТЕМИ ДЛЯ СРС

1. Поняття інтелекту по Дж.Гільфорду, тести інтелекту та коефіцієнт інтелекту.
2. Зв'язок між коефіцієнтом інтелекту і життєвими успіхами.

ЗАНЯТТЯ № 6

Тема. Уява.

Мета. *Розкрити сутність психічного пізнавального процесу уяви, його фізіологічну основу. Розглянути різновиди уяви, її функції та індивідуальні особливості. Акцентувати увагу студентів на уяві і творчості і уяві і педагогічній діяльності.*

ПЛАН

1. Поняття про уяву. Її фізіологічна основа.
2. Процеси створення образів уяви.
3. Різновиди уяви.
4. Функції та індивідуальні особливості уяви.
5. Розвиток і виховання уяви.

ЛІТЕРАТУРА

1. М'ясоїд П.А. Загальна психологія.- К.: Вища школа, 1998.- С.59-83
2. Психологія /За ред.Ю.Л.Трофімова. – К., 1999.
3. Бондарчук Е.И., Бондарчук Л.И. Основы психологи и педагогіки.-К., 1999.- С.5-17.
4. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологи: В 2 т.-М., Педагогика. 1989.-т.1.- С.14-61.

ДОСЛІДНИЦЬКА ЧАСТИНА

- дослідження особливостей самооцінки уяви;
- виявлення індивідуальних відмінностей відтворюючої уяви;
- дослідження особливостей творчої уяви;
- дослідження просторової уяви.

ТЕМИ ДЛЯ СРС

1. Уява і індивідуальна творчість.
2. Вплив уяви на стан організму.

ЗАНЯТТЯ № 7

Тема. Пам'ять.

Мета. Розкрити сутність поняття пам'ять. Вивчити різновиди, процеси і закономірності пам'яті. Розглянути теорії і закони пам'яті, а також індивідуальні особливості і типи пам'яті.

П Л А Н

1. Поняття про пам'ять, її роль і місце в системі психічних процесів.
2. Теорії пам'яті в психологічній науці.
3. Класифікація та різновиди пам'яті.
4. Процеси пам'яті.
5. Особливості мнемічних здібностей людини.

ЛІТЕРАТУРА

1. М'ясоїд П.А. Загальна психологія.- К.: Вища школа, 1998.- С.59-83
2. Психологія /За ред.Ю.Л.Трофімова. – К., 1999.
3. Бондарчук Е.И., Бондарчук Л.И. Основы психологи и педагогіки.-К., 1999.- С.5-17.
4. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологи: В 2 т.-М., Педагогіка. 1989.-т.1.- С.14-61.

ДОСЛІДНИЦЬКА ЧАСТИНА ЗАНЯТТЯ

- методика „Оперативна пам'ять” – вивчення короткочасної пам'яті.
- „Піктограма” – дослідження особливостей опосередкованого запам'ятовування, вивчення типу пам'яті методом запам'ятовування двох родів слів.

ТЕМИ ДЛЯ СРС

2. Розвиток пам'яті в філо- і онтогенезі. Фактори, що впливають на розвиток пам'яті.
3. Порухення пам'яті та їх наслідки.
4. Шляхи, прийоми, засоби тренування та покращення пам'яті.

ЗАНЯТТЯ № 8

Тема. Емоційно-вольова сфера людини. Поняття про емоції і почуття.

Мета. Розглянути емоції і почуття як емоційні психічні процеси. Ознайомитися із видами емоцій і почуттів і формами переживань цих процесів.

ПЛАН

1. Поняття про емоції і почуття. Їх фізіологічна основа.
2. Характеристика різновидів емоцій і почуттів.
3. Властивості емоцій і почуттів.
4. Форми переживань емоцій і почуттів.

ЛІТЕРАТУРА

1. М'ясоїд П.А. Загальна психологія.- К.: Вища школа, 1998.- С.59-83
2. Психологія /За ред.Ю.Л.Трофімова. – К., 1999.
3. Бондарчук Е.И., Бондарчук Л.И. Основы психологи и педагогіки.-К., 1999.- С.5-17.
4. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологи: В 2 т.-М., Педагогіка. 1989.-т.1.- С.14-61.

ДОСЛІДНИЦЬКА ЧАСТИНА

- діагностика емоційної спрямованості;
- вивчення самопочуття, активності, настрою учня чи студента.

ТЕМИ ДЛЯ СРС

1. Емоції, почуття та людська індивідуальність.
2. Роль емоцій і почуттів у сфері людських взаєностосунків.

ЗАНЯТТЯ № 9

Тема. Воля і вольові якості.

Мета. Розглянути поняття про волю та ознаки вольової поведінки. Функції волі і її теорії. Вивчити класифікацію вольових якостей особистості. Акцентувати увагу на вихованні та розвитку вольової активності людини.

ПЛАН

1. Поняття про волю. Її ознаки як психічного явища.
2. Теорії волі і її природа.
3. Функції волі.
4. Структура простого та складного вольового акту.

ЛІТЕРАТУРА

1. М'ясоїд П.А. Загальна психологія.- К.: Вища школа, 1998.- С.59-83
2. Психологія /За ред.Ю.Л.Трофімова. – К., 1999.
3. Бондарчук Е.И., Бондарчук Л.И. Основы психологи и педагогіки.-К., 1999.- С.5-17.
4. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии: В 2 т.-М., Педагогика. 1989.- т.1.-С.14-61.

ДОСЛІДНИЦЬКА ЧАСТИНА

- дослідження рівня суб'єктивного контролю (варіанти шкали локус контролю Яж. Роттера).

ТЕМИ ДЛЯ СРС

1. Виховання вольових рис особистості.
2. Аналіз теорій волі.

ЗАНЯТТЯ № 10

Тема. Увага.

*Мета. Розглянути поняття про увагу та її природу в теоріях та концепціях.
Вивчити види, форми, функції та властивості уваги.*

ПЛАН

1. Роль та значення уваги в житті і діяльності людини.
2. Теорії уваги.
3. Характеристика різновидів уваги.
4. Властивості уваги.
5. Основні критерії розвинутої уваги, шляхи та засоби її формування.

ЛІТЕРАТУРА

1. М'ясоїд П.А. Загальна психологія.- К.: Вища школа, 1998.- С.59-83
2. Психологія /За ред.Ю.Л.Трофімова. – К., 1999.
3. Бондарчук Е.И., Бондарчук Л.И. Основы психологи и педагогіки.-К., 1999.- С.5-17.
4. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологи: В 2 т.-М., Педагогика. 1989.-т.1.- С.14-61.

ДОСЛІДНИЦЬКА ЧАСТИНА

- „Коректурна проба” (тест Бурдона) – дослідження міри концентрації і стійкості, розподілення уваги;
- „Таблиці Шульте” – визначення стійкості уваги і динаміки працездатності;
- „Мюнстерберга методики” – визначення вибірковості і концентрації уваги.

ТЕМИ ДЛЯ СРС

1. Вікові та індивідуальні особливості уваги.
2. Умови розвитку уваги.
3. Етапи розвитку уваги у дітей.

ЗАНЯТТЯ № 11

Тема. Індивідуально-психологічні особливості особистості.

Мета. Ознайомитися з індивідуально-типологічними характеристиками особистості, засвоїти основні поняття: темперамент, характер, здібності та розкрити їх властивості.

П Л А Н

1. Темперамент як характеристика динамічної сторони психіки.
2. Типи темпераменту і його структура.
3. Характер і його структура. Характер і темперамент.
4. Формування характеру. Акцентуація характеру.
Здібності як умова успішної реалізації діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. М'ясоїд П.А. Загальна психологія.- К.: Вища школа, 1998.- С.59-83
2. Психологія /За ред.Ю.Л.Трофімова. – К., 1999.
3. Бондарчук Е.И., Бондарчук Л.И. Основы психологи и педагогіки.-К., 1999.- С.5-17.
4. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологи: В 2 т.-М., Педагогика. 1989.-т.1.- С.14-61.

ДОСЛІДНИЦЬКА ЧАСТИНА ЗАНЯТТЯ

- дослідження типу темпераменту за методикою Айзенка.
- виявлення акцентуації за методикою Шмішека.
- шкала темпераменту за Шелдоном.
- „Вербальний тест Айзенка” для оцінки інтелектуальних здібностей та ін.

ТЕМИ ДЛЯ СРС

1. Темперамент як основа для формування певних особистісних рис людини (вразливість, емоційність, тривожність, імпульсивність).
2. Конституційні теорії темпераменту.
3. Вікові особливості та основні умови і механізми формування характеру.
4. Вплив темпераменту на формування рис характеру особистості.
5. Сенситивний період для становлення і розвитку позитивних рис характеру.
6. Проблема профілактики та корекції негативних рис характеру особистості.
7. Взаємодія та взаємокомпенсація здібностей.
8. Природа індивідуальних психологічних відмінностей людей за здібностями.
9. Умови та передумови формування людських здібностей.

Перелік завдань СРС

1. Розкрийте поняття "відображення" та його значення для психології.
2. Визначте роль і місце психології в системі наук.
3. Доведіть, що психіка є результатом еволюції матерії.
4. Обґрунтуйте доцільність використання експерименту в психолого-педагогічних дослідженнях.
5. Обґрунтуйте зв'язок свідомості і діяльності.

Розкрийте суть методу спостереження і самоспостереження. Проведіть спостереження за діяльністю вчителя на уроці.

7. Розкрийте суть методу анкетування. Складіть анкету для учнів-випускників на тему: "Твоя майбутня професія".
8. Наведіть приклади умовного, безумовного рефлексів, інстинктів.
9. Доведіть, що П сигнальна система властива тільки людині.
10. Обґрунтуйте зв'язок психології і педагогіки.

Перелік завдань СРС

1. Ознайомтесь із сучасними теоріями особистості. Дайте їм оцінку.
2. Сформулюйте підходи до вирішення проблем розвитку особистості в руслі різноманітних теорій.
3. Розкрийте основні фактори і умови формування всебічного розвинутої особистості.
4. Дослідіть особливості спілкування одного з викладачів і проаналізуйте їх.
5. Проаналізуйте міжособистісні стосунки в групі. Вкажіть, які методи були використані.
6. Розкрийте психологічні особливості педагогічної діяльності вчителя.
7. В чому полягає зв'язок характеру і темпераменту.
8. Проаналізуйте походження темпераменту та можливості його виховання.
9. Охарактеризуйте типи акцентуацій характеру.
10. Як, на вашу думку, слід організовувати роботу з дітьми, які проявляють певні здібності до предмету.

Перелік завдань СРС

1. Виявити і проаналізувати індивідуальні особливості відчуттів і сприймання учня.
2. Виявити і проаналізувати індивідуальні особливості пам'яті учня.
3. Виявити і проаналізувати індивідуальні особливості мислення учня.
4. Виявити і проаналізувати індивідуальні особливості уваги учня.
5. Виявити і проаналізувати індивідуальні особливості емоційно-вольової сфери учня.

6. Визначити і проаналізувати тип емоційної спрямованості викладача.
7. Проаналізуйте роль мовленевої культури викладача у навчально-виховному процесі.
 8. Перевірте особливості власної творчої уяви, закінчивши протягом 10 хв. оповідання, початок якого: одного холодного зимового вечора... Відвідайте урок в школі і проведіть спостереження за діяльністю вчителя, спрямованого на підтримання уваги учнів на уроці.

Перелік питань з курсу Основи психології

1. Психологія як наука. Предмет психології.
2. Об'єкт і завдання психології. Основні етапи становлення психології як науки.
3. Місце психології у системі наук про людину.
4. Галузі психологічної науки.
5. Методологічні принципи психології.
6. Методи психологічного дослідження.
7. Основні напрями психологічної науки.
8. Психіка і мозок.
9. Рефлекс як основна форма взаємодії організму із середовищем.
10. Назвіть етапи розвитку нервової системи.
11. Рівні розвитку психіки.
12. Взаємозв'язок рівнів розвитку психіки і форм поведінки живих організмів.
13. Свідомість як вищий рівень розвитку психіки.
14. Роль праці у виникненні людської свідомості.
15. Роль мови у розвитку людської свідомості. Охарактеризуйте умови розвитку людської свідомості.
16. Назвіть ознаки людської свідомості.
17. Свідоме та неусвідомлюване у людській психіці.
18. Поняття особистості у психології.
19. Рівні розвитку особистості.
20. Як співвідносяться поняття „особистість” і „індивідуальність”?
21. Охарактеризуйте структуру особистості.
22. Спрямованість особистості.
23. Назвіть основні групи мотивів особистості.
24. Соціалізація і самоактуалізація особистості.
25. Самосвідомість особистості.
26. Що є джерелом і рушійною силою розвитку особистості? Які чинники зумовлюють психічний розвиток особистості?
27. Типи темпераменту. Роль темпераменту у навчальній і трудовій діяльності.
28. Які поєднання властивостей вищої нервової діяльності І.Павлов зробив засадовими стосовно поділу темпераментів на типи?
29. У чому виявляються особливості поведінки екстраверта.
30. У чому виявляються особливості поведінки інтроверта?

31. Характер і його структура.
32. Які риси особистості поєднує в собі характер?
33. У чому виявляється акцентуація характеру особистості?
34. Як поєднуються в характері природні та соціальні чинники?
35. Задатки і здібності.
36. Рівні розвитку здібностей.
37. Що є вирішальною умовою розвитку здібностей?
38. Загальна характеристика пізнавальних психічних процесів.
39. Відчуття. Їх властивості й види.
40. Сприймання. Види і властивості сприймання.
41. У чому полягає спільне та відмінне між сприйманням і відчуттям?
42. Спостереження і спостережливість як умови адекватного сприймання.
43. Увага і її характеристики. Види уваги.
44. Властивості уваги.
45. Мислення. Форми мислення і його різновиди.
46. Індивідуальні особливості мислення.
47. Уява і її характеристики. Види уяви.
48. Процес створення образів уяви.
49. Пам'ять і її види. Форми пам'яті.
50. Індивідуальні особливості пам'яті.
51. Поняття про емоції і почуття.
52. У чому полягає відмінність емоцій від почуттів?
53. Поняття про волю. Основні якості волі.
54. Структура складної вольової дії.
55. Психічні стани особистості.
56. Особистість і діяльність.
57. Структура діяльності.
58. Етапи діяльності.
59. Види діяльності.
60. Характерні ознаки гри як різновиду діяльності.
61. Характерні ознаки навчання як різновиду діяльності.
62. Характерні ознаки праці як різновиду діяльності.
63. Що означає для людини процес оволодіння діяльністю?
64. Поняття про спілкування. Чим зумовлюється потреба у спілкуванні між людьми?
65. Засоби спілкування.
66. Функції спілкування.
67. Різновиди спілкування.
68. Поняття про групи.
69. Міжособистісні стосунки у групі.
70. Взаємодія людей у групах.
71. Види соціальних груп.
72. Психологічна сумісність і конфлікт у міжособистісних стосунках.
73. Психологічні способи впливу у процесі спілкування.
74. Елементи соціоніки. Типи інформаційного метаболізму.
75. Активність особистості та її джерела.

ЛІТЕРАТУРА

1. Асмолов А.Г. Психология личности. - М.: МГУ, 1990.
2. Бодалев А.А. Психология личности. - М., 1998.
3. Возрастная и педагогическая психология. (Под ред. М.В. Гамезо). - М., Просвещение, 1984.
4. Гамезо М.В. Атлас по психологии. - М., Просвещение, 1986.
5. Гільбух. Темперамент та пізнавальні здібності школяра. - К.
6. Готсдинер А.Л. К проблеме многосторонних способностей // Вопросы психологии, 1991, №4, с. 82-88.
7. Грегори Р.Л. Разумный глаз. - М.: Мир, 1972.
8. Давыдов В.В. Проблемы развивающего обучения. - М., 1986. гл. 5.
9. Давыдов В.В. С чего начинается личность. - М, 1979.
- Ю.Добрович А.Б. Воспитателю о психологии и психогигиене общения: Книга для учителя и родителей. - М., 1989.
- 11.Додонов Б.И. В мире эмоций. - Киев: Политиздат Украины. 1967.
- 12.Зейгарник Б.В. Теории личности в зарубежной психологии. - МГУ, 1986.
- 13.Ишюлитов Ф.В. Память школьника. - М., Знание, 1978.
- 14.Кан-Калик В.А. Учителю о пед. общении. - М, 1986.
- 15.Кон И.С. Открытие "Я". - М., 1978.
- 16.Куприянович Л.И. Резервы улучшения памяти. - М., 1970.
- 17.Лаудис В.М. Память в процессе развития. - М.: Изд-во МГУ, 1976.
- 18.Леонтьев А.Н. Деятельность. Сознание. Личность. - М., 1975, гл. 5.
- 19.Леонтьев А.Н. Индивид й личность. // Хрестоматия по психологии. - М., 1987 - стр. 140.
- 20.Леонтьев А.Н. Общее понятие о деятельности. // Хрестоматия по психологии. - М., 1987. - стр. 93-101.
- 21.Левитов Н.Д. Психология характера. - М., 1969.
- 22.Личко А.Е. Психопатия и акцентуации характера у подростков. - Л., 1983.
- 23 .Лук А.Н. Эмоции и личность. - М.: Знание, 1982.
- 24.Лурия А.Р. Внимание и память. - М.: Изд-во МГУ, 1976.
- 25.Макаренко А.С. Воля, мужество, целеустремленность. - Соч. В 7 т. -М., 1958.-Т. 5.-С. 420-427.
- 26.Матюшкин А.М. Проблемные ситуации в мышлении й обучении. -М.: Педагогика, 1972.
- 27.Маслоу А. Самоактуализация. // Хрестоматия: психология личности. Тексти. - М., 1982. - стр. 108-117.
- 28.Мерлин В.С. Очерк теории темперамента.-Пермь, 1973. 29.Мерлин В.С. Структура личности. Характер, способности, самосознание. Уч. пособие к спецкурсу. - Пермь, 1990.
- 30.Мудрик А.В. Учитель: мастерство и вдохновение. - М., 1987.

31. Мышление: процесс, деятельность, общение (Под ред. А.В. Брушлинского). - М.: Наука, 1982.
32. Норакидзе В.Г. Методы исследования характера. - Тбилиси, 1989.
33. Общая психология (Под ред. В.В. Богословского). М., Просвещение, 1981.
34. Общая психология (Под ред. А.В.Петровского). - М., Просвещение, 1990.
35. Ольшанникова А.Е. Эмоции и воспитание. - М.: Знание, 1983.
36. Павлов И.П. Естествознание и мозг. Условный рефлекс // Избранные труды по физиологии высшей нервной деятельности. - М.: Учпедгиз, 1950.
37. Педагогика (Под ред. Ю.К.Бабанского). - М., Просвещение, 1990.
38. Популярная психология. Хрестоматия. - М., Просвещение, 1990.
39. Психология. (Под ред. А.А.Зарудной). - Минск, Высшая школа, 1970.
40. Психология индивидуальных различий. Тексты. - М., МГУ, - 1982.
41. Психологический словарь. (Под ред. В.В.Давидова, А.В.Запорожца, Б.Ф.Ломова и др.). - М.: Педагогика, 1983.
42. Практикум по общей и экспериментальной психологии (Под ред. А.А.Крылова). - Л.: Изд-во ЛГУ, 1987, гл. VI.
43. Практикум по общей психологии (Под ред. А.И.Щербакова). - М.: Просвещение, 1979.
44. Познавательные процессы: ощущение, восприятие (Под ред. В.Запорожца, В.Ф.Ломова, В.П.Зинченко). - М.: Педагогика, 1982.
45. Практические занятия по психологии (Под ред. А.В.Петровского). - М.: Просвещение, 1972. - С. 72-75.
46. Русалов В.И. О природе темперамента и его место в структуре индивидуальных свойств человека. // Вопросы психологии. - 1985, - № 11. Стр. 19-33.
47. Сборник задач по общей психологии (Под ред. В.С.Мерлина). - М.: Просвещение, 1974.
48. Способности и склонности. Комплексные исследования. - М., 1989.
49. Страхов И.В. Психология характера. - Саратов, 1970.
50. Стреляу Я. Роль темперамента в психологическом развитии. - М., 1982.
51. Фридман Л.М., Кулагина И.Ю. Психологический справочник учителя. - М., 1991.
52. Хрестоматия по выиманию. - М.: Изд-во МГУ, 1976.
53. Шостак В.И. Природа наших ощущений. - М.: Просвещение, 1983.
54. Хрестоматия по ощущению и восприятию. - М.: Изд-во МГУ, 1975.
55. И.М.Файнберг. Видеть - предвидеть* - действовать. - М.: Изд-во МГУ, 1975.
56. Фридман Л.М. Педагогический опыт глазами психолога. - М.: Просвещение, 1987.
57. Юркович В.С. Об индивидуальном подходе в воспитании волевых привычек. - М.: Знание, 1986.
58. Язовицкий Е.В. Говорите правильно. - Л.: Просвещение, 1969.